

„Trzydzieści pięć lat temu Los Angeles było pięknym miastem z bujnymi palmami, pachnącymi gajami pomarańczowymi i oceanicznie czystym powietrzem. Obsługiwała je największa na świecie sieć elektrycznych pojazdów. Uśmiercił to po roku 1930 General Motors z sojuszniczym biznesem autostradowym wykupując lokalne firmy transportu publicznego, złomując niskoemisyjne pociągi elektryczne, burząc energetyczne sieci trakcyjne i wprowadzając swoje produkty w i tak zatłoczone już ulice Los Angeles.

Hałaśliwe, cuchnące w tłoku autobusy wyparty system szybkiej kolei z transportu publicznego i w efekcie umożliwiły sprzedaż milionów prywatnych samochodów.

Głównie dzięki temu to miasto stało się dziś ekosystemem dzikiego zachodu: palmy umierają w wyniku petrochemicznego smogu; pomarańczowe gaje zostały zalane nawierzchniami ponad 300 kilometrowych pasm autostrad, powietrze jest szambem, w które 4 miliony samochodów, połowa z nich zbudowanych przez General Motors, pompuje 13.000 ton zanieczyszczeń dziennie. Ponadto niedobór paliwa samochodowego i brak odpowiedniej komunikacji publicznej grozi teraz zakłóceniem równowagi całego regionu zależnego od motoryzacji”

Bradford C. Snell w sprawie przeciwko General Motors przed Senatem Stanów Zjednoczonych w 1974 r.

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA KOMUNIKACJI

dr inż. Andrzej Krych
Politechnika Poznańska

Budma 2013

1920 – National City Lines (NCL) - Minnesota

1936 – powstaje holding NCL

1938 – umowa NCL z GM, Firestone, Standard Oil, MFE Corp.

1938 – NCL zaczyna wykup udziałów kampanii tramwajowych

1938 – 1950

40 tys. tramwajów, 40 tys. km szyn i trakcji w 45 miastach

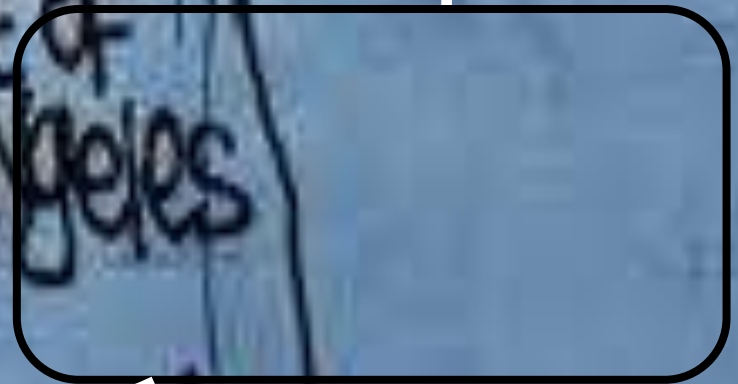
USA idzie na złom

Tracje i pojazdy kolei elektrycznych zastępują spalinowe
pociągi GM

Kto wrobił królika Rogera?

1935

Kto wrobił królika Rogera?

1935

WIELKI KRYZYS

THE
BATTLE OF
LOS ANGELES

Kto wrobił królika Rogera?

1935

WIELKI KRYZYS

INWESTYCJE
PUBLICZNE

THE
BATTLE OF
LOS ANGELES

Kto wrobił królika Rogera?

1935

WIELKI KRYZYS

INWESTYCJE
PUBLICZNE

NISKIE
CENY
GRUNTÓW

THE
BATTLE OF
LOS ANGELES

Kto wrobił królika Rogera?

1935

WIELKI KRYZYS

INWESTYCJE
PUBLICZNE

NISKIE
CENY
GRUNTÓW

LIBERALNE
PRAWO
BUDOWLANE

Kto wrobił królika Rogera?

USA - 1930

Europa - 1950

Polska - 1970

Chiny - 1990

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA TRANSPORTU

▣ ROZWÓJ SIECI KOLEI

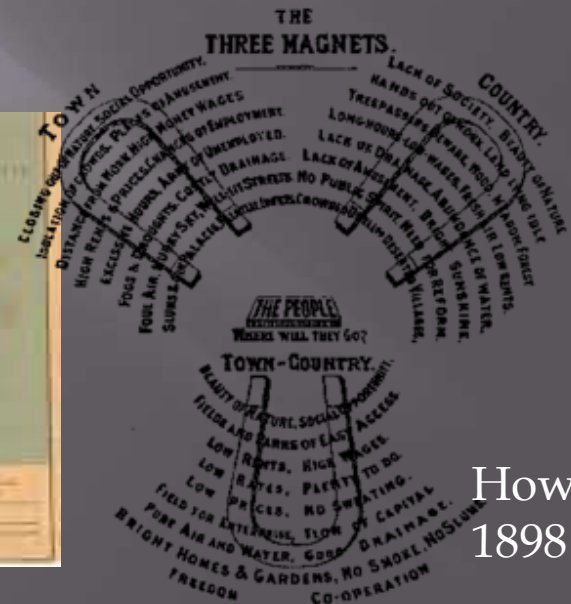
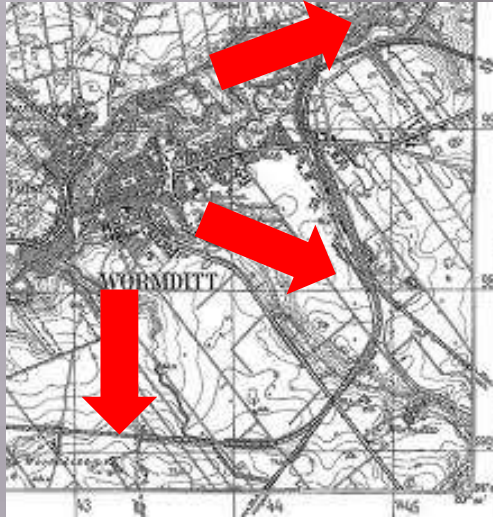
▣ EUROPA

- ▣ 1830 – 1845   9 TYS. KM
- ▣ 1850   30 TYS. KM
- ▣ 1830 – 1898   263 TYS. KM
- ▣ 4,6 TYS. KM/ROK

- ▣ ŚWIAT - 1898 - 730 TYS.KM

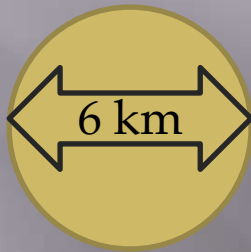
STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA TRANSPORTU

Howard
1898

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA TRANSPORTU

▣ omnibus

1 pojazd – 20 koni

do 700.000 mk

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA TRANSPORTU

▣ tramwaj

Tramwaj konny – 1860 – 1900

Tramwaj elektryczny – 1890 – 1914

▣ Wiedeń

▣ Rzym

▣ Mediolan

1 pojazd – 8 do 11 koni

do 1.500.000 mk

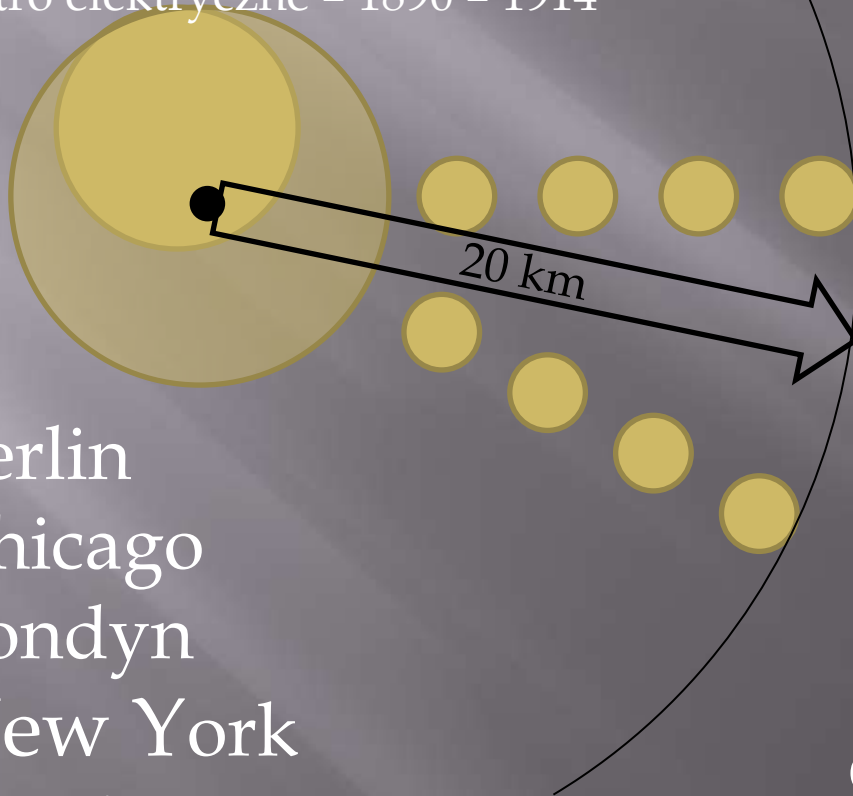
STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA TRANSPORTU

▣ kolej miejska, metro

Koleje miejskie - 1850 - 1920

Metro parowe - 1863- 1910 (Londyn)

Metro elektryczne - 1890 - 1914

- ▣ Berlin
- ▣ Chicago
- ▣ Londyn
- ▣ New York
- ▣ Paryż

do 4.000.000 mk

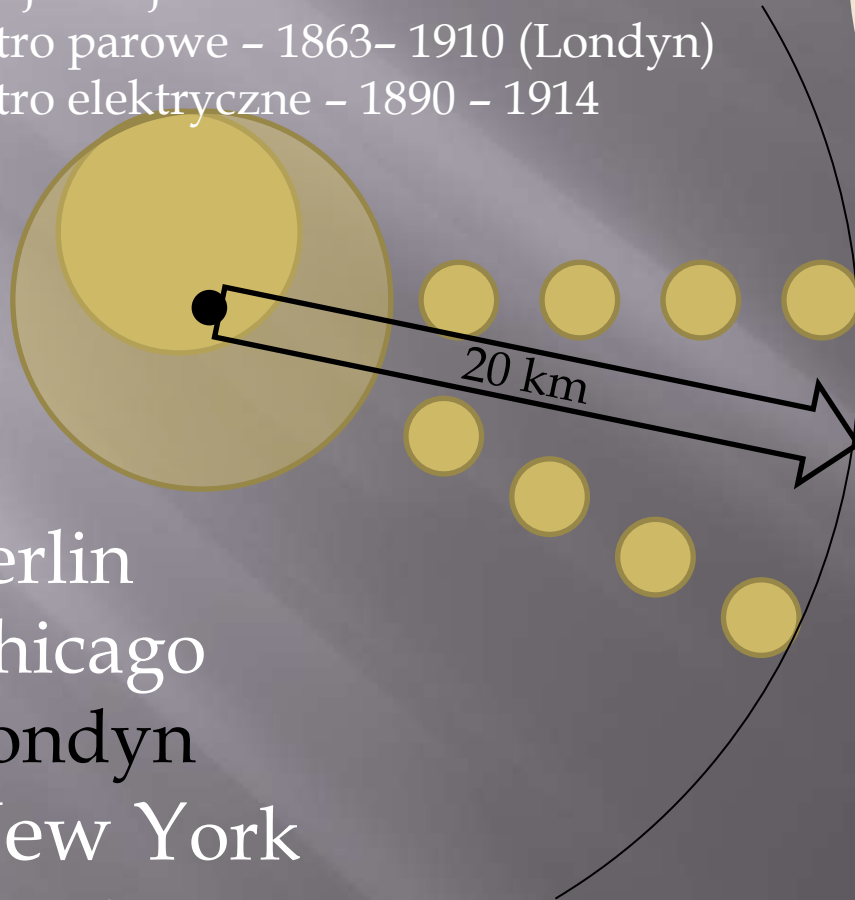
STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA TRANSPORTU

▣ kolej miejska, metro

Koleje miejskie - 1850 - 1920

Metro parowe - 1863- 1910 (Londyn)

Metro elektryczne - 1890 - 1914

- ▣ Berlin
- ▣ Chicago
- ▣ Londyn
- ▣ New York
- ▣ Paryż

INDUSTRIALIZACJA

KOLEJ

URBANIZACJA

1863 (1)

1863 - 1869 (4)

1870 - 1899 (7)

1900 - 1906 (10)

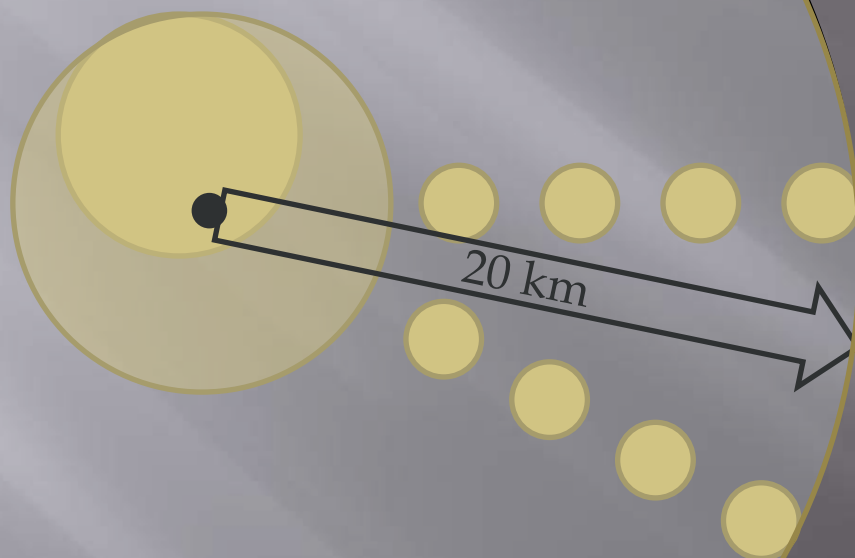
1910 - elektryfikacja

1969 - 1979 (12)

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA TRANSPORTU

▣ samochód

INDUSTRIALIZACJA

KOLEJ

URBANIZACJA

USA - 1930
Europa - 1950
Polska - 1970
Chiny - 1990

USA - 1930

Europa - 1950

Polska - 1970

Chiny - 1990

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA KOMUNIKACJI

□ RAPORT MINISTRÓW TRANSPORTU OECD

udział samochodu w podróżach

SZTOKHOLM
808 TYS MK
3.600 M/KM²
46% - SAMOCHÓD

PHOENIX
816 TYS MK
580 M/KM²
97% - SAMOCHÓD

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA TRANSPORTU

- ▣ KONGESTIA MOTORYZACYJNA
- ▣ KOSZT ZATŁOCZENIA

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA TRANSPORTU

▣ KONGESTIA MOTORYZACYJNA

Raport Buchanana 1966

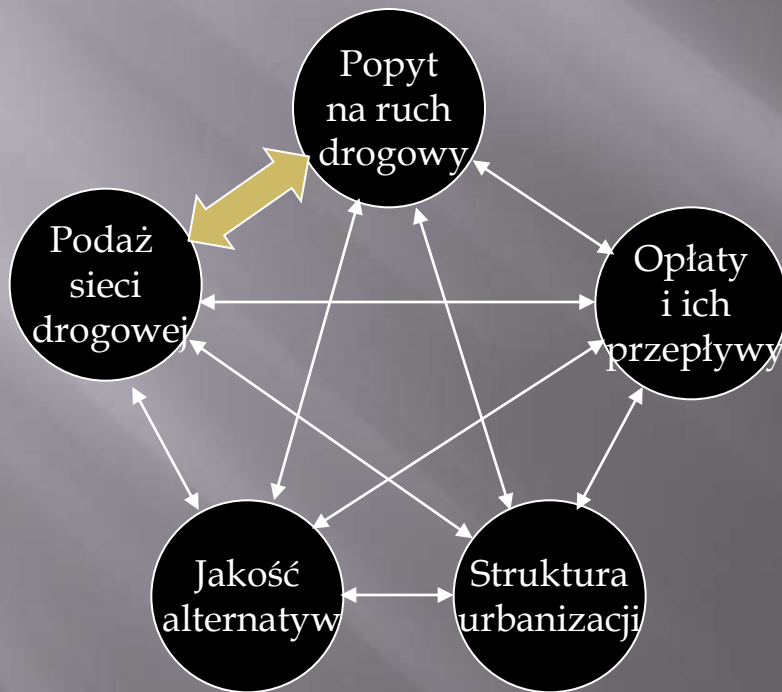
Pętla Tolleya Tourtona

▣ CZYNNIKI POZIOMU ZATŁOCZENIA

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA TRANSPORTU

▣ KONGESTIA MOTORYZACYJNA

SYSTEMOWE
UWARUNKOWANIA
POZIOMU
ZATŁOCZENIA
MIASTA

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA KOMUNIKACJI

▣ KONGRES IFHP TOKIO - 1966

„Rozwój motoryzacji przeobraża strukturę miast, stanowiąc istotne zagrożenie dla jakości życia mieszkańców, zachowania kultury i rozwoju gospodarki”

Referat główny - „STRUKTURA MIASTA I
SYTRUKTURA KOMUNIKACJI”

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA KOMUNIKACJI

▣ PRZYCZYNY ROZLEWANIA SIĘ MIAST

- Zmniejszająca się liczba osób w gospodarstwie domowym
- Dostępność tanich terenów budowlanych
- Krajobraz i zieleń w otoczeniu
- Ucieczka od uciążliwości ruchu miejskiego
- Kredyty hipoteczne a koszty renowacji starych zasobów
- Model dobrego życia
- Sprzyjające regulacje prawne i deregulacja planowania

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA KOMUNIKACJI

▣ KARTA LIPSKA - 2007

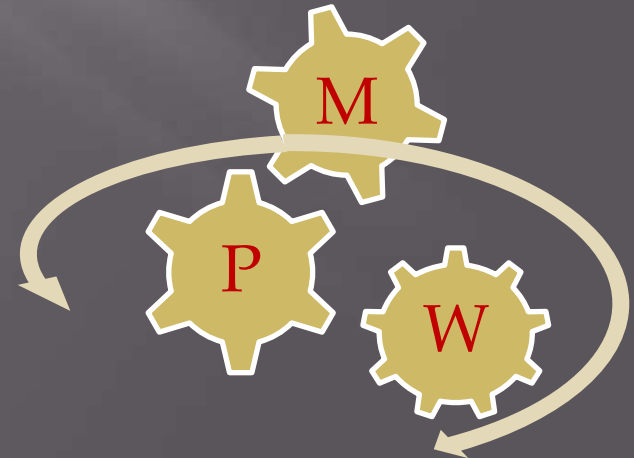
- Do poprawy jakości życia, warunków lokalnych i środowiska może znacznie przyczynić się zrównoważony, dostępny i niezbyt kosztowny transport miejski posiadający skoordynowane połączenia z sieciami transportu regionalnego.
- Szczególną uwagę należy zwrócić na zarządzanie ruchem oraz łączenie różnych rodzajów transportu, z uwzględnieniem infrastruktury dla pieszych i rowerzystów.

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA KOMUNIKACJI

▣ KARTA LIPSKA - 2007

- Transport miejski musi być dostosowany do różnych wymogów w zakresie mieszkalnictwa, miejsc pracy, środowiska naturalnego i przestrzeni publicznych.

▣ KARTA ATEŃSKA - 1933 - CIAM

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA KOMUNIKACJI

▣ KARTA LIPSKA - 2007

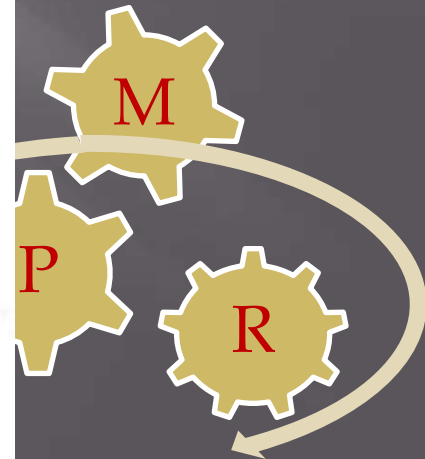
- Zwarta struktura zasiedlenia stanowi ważną podstawę efektywnego i zrównoważonego wykorzystania zasobów. Można ją osiągnąć za pomocą planowania przestrzennego i miejskiego, które poprzez dokładną kontrolę dostępności gruntu i spekulacyjnych inwestycji budowlanych zapobiega bezładnej zabudowie miasta. Szczególnie trwała okazała się strategia łączenia mieszkań, miejsc pracy, edukacji, zaopatrzenia i spędzania wolnego czasu w dzielnicach miejskich.

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA KOMUNIKACJI

- Jan Chmielewski, Szymon Syrkus - Warszawa funkcjonalna. Przyczynek do urbanizacji regionu warszawskiego, 1934.

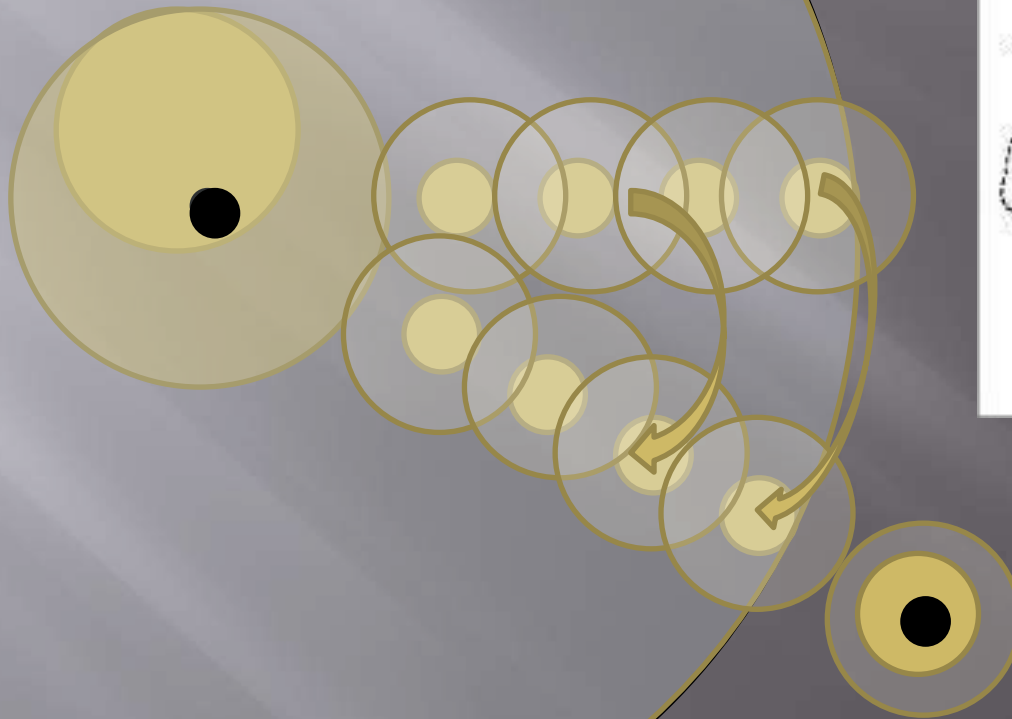

Warszawa
urbanizacji regionu

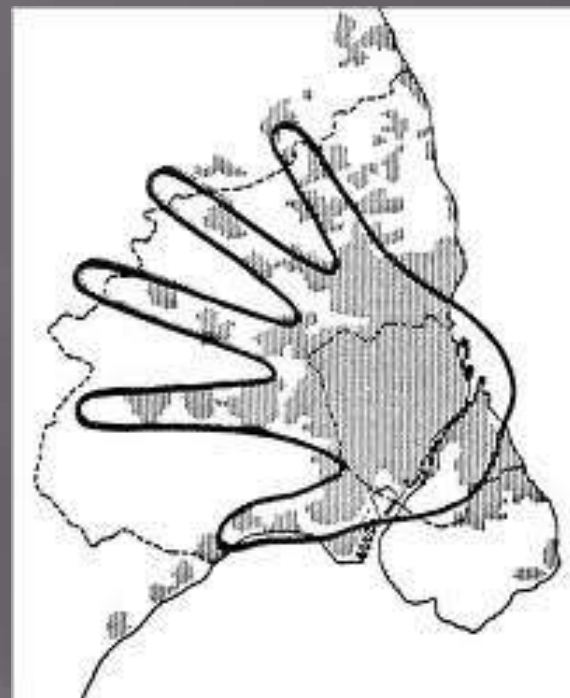

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA KOMUNIKACJI

▣ MAKROSTRUKTURA

STRUKTURA MIASTA A STRUKTURA KOMUNIKACJI

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ